

עם הכְּפִיפּוֹת הַזֹּאת

משכנתא

1.

תַּחֲלַת הַחַיִּים שְׁלִי הִיְתָה סוּף
הַחֶפֶשׁ הַגָּדוֹל בְּשִׁבִּיל אֲמָא,
צְמִידֵי בֵּית הַחוֹלִים שְׁלָנוּ הַצֵּטְרָפוֹ
לְאַזְקִים. כְּשֶׁהִתְחַלֵּתִי לַחֲיָה פְּחָדָה
שְׁאַפְסִיק וּבִרְחָה. סָבָא הַדְּלִיק
אֶת הָאוֹר, הִצִּיץ בְּעֵינַיִת, וּפָתַח לָנוּ.
בְּבִקֵּר נָסַע לְאַבָּא וְשֵׁם בִּידוֹ
כְּתַבְתָּהּ, וְזֶה הַפְּקִיד בִּידוֹ בְּחִירָה:
גִּטָּה אוֹ בְּתָה.

בְּלִילָה חֲזָר סָבָא חֲמוּשׁ
בְּבִקְבוּק מִיָּם מַחְרִישׁ חֵלֶב פָּרָה
וּבִי, וּבִקֵּשׁ לְגַמֵּר בּוֹ בַּמָּקוֹם
אֶת הַחֲשָׁבוֹן: אִישׁ אִישׁ יִקַּח אֶת
בְּתוֹ. דּוֹלָקֶת אַחֲרָיו הִגִּיעָה אֲמָא,
בְּמוֹנִית סְפִישָׁל, וְנִשְׁאַרָה.
כֶּה, בְּטָרָם לְמִדָּתִי לְלַכֵּת,
דִּרְכָתִי לָהּ עַל כָּל הַחֲלוּמוֹת.

2.

אֵיךְ לָקוּם וּלְלַכֵּת תַּרְגְּלָנוּ יַחַד,
אֵךְ כְּשֶׁאַזְרָה אֲמִן שׁוֹב, סָבָא
הָלַךְ. סָבָא נִפְטָר, עֲמִידָר נִפְטָרָה
מִהַדִּירָה שְׁלוֹ וְאֵת אֲמָא פִּטְרָה
מִהַתְקִנָּה שְׁלָהּ.

3.

מֵאֵז הִיתָה אִמָּא עֲקֶרֶת בֵּית, וְאֶכֶן
רַב הַזְמַן הִיתָה בְּבֵית, אֲבָל עֲקָרָה
הִיא לֹא הִיתָה. הָיָה לָהּ אֵיקֶס
עַל הַבֶּטֶן (רופא שֶׁלֹא הִבְחִין
בַּצִּלָּקֶת הָאִפְקִית בְּאֶחָד הַקִּיסְרִיִּים
חֲתָךְ לְאֶרֶךְ). הִיתָה לָהּ תַּעֲוִדַת
זֹהוּת עִם תְּמוּנָה דְּהוּיָה, וְכִרְטִיס
סְפָרִיָּה עִם חוּב בֶּן עֶשְׂרִי עֶבֶר סֵפֶר
עֲזָרָה עֲצֻמִּית שֶׁלֹא הִסְפִּיקָה לְקַרֵּא.

לְאֲבָא הָיָה אֶרְנַק מְלֹא כִרְטִיסִים.
הָיוּ לוֹ קֶרְנוֹת וְחִשְׁבוֹנוֹת וּמִסְפָּרִים
סוּדִיִּים, פְּנִיקְסִי צ'קִים וּמִסְמָכִים.
לְאִמָּא הָיָה דָף יְחִיד בְּמִגְרַת שְׁדַת
הַלִּילָה, טֶפֶס הַסִּכְמָה לְקִשְׁרִית
חֲצוּצָרוֹת, אֲבָל בְּשׁוּרָה הַתַּחֲתוֹנָה
חֲסָרָה "חֲתִימַת הַבַּעַל".

4.

בְּשׁוּבָה מִבֵּית הַחוּלִים, הָיָה אֲבָא
מַחְלִיף אֶת צְמִיד הַפִּלְסְטִיק הַנוֹשֵׂא
אֶת שְׂמָה בְּצְמִיד זֶהָב חָרוּט שֵׁם
הַיְלֹד מִבְּפָנִים. אֶת צְמִידֵי הַפִּיוֹס
לֹא הִסִּירָה גַם כְּשֶׁקִרְצָפָה אֶת הַכִּיּוֹר
אוֹ הָאֶסְלָה, וְאֵלֶּה הָיוּ נוֹקְשִׁים כְּמוֹ
שָׁנִים מִפְּחָדוֹת, וּלְבִסוּף גִּלְכָּדִים
זֶה בָּזָה, מִרְכִּיבִים כְּלוּב.

5.

בְּמִטַּת סוּרְגִים בְּסֻלּוֹן יִשְׁנוּ הַקְטָנִים.
אֲנִי יִשְׁנָתִי תַּחַת הַכּוֹכָבִים הַזֹּהָרִים
בַּחֲשֶׁךְ שְׁאֵמָא הַדְּבִיקָה מִתַּחַת לַמִּטָּה
אֲחוֹתִי. (בַּחֲרֹף הֵם יֵצְאוּ מִקֶּדֶם כִּי אֲבֹא
אֶסֶר לְהַדְלִיק סֵתֶם אוֹר בַּחֲדָרִים).
אֲחוֹתִי יִשְׁנָה תַּחַת סִימָנִי הַנְּזִילָה.
אֲבֵל לַפְחוֹת הַיְתָה לָנוּ קוֹרֵת גֵּג,
כֹּךְ הַיְתָה אֲמָא אוֹמֶרֶת.

הַיְתָה תִּקְרָה מַעְלִינוּ וּמַעְלִיָּה שָׁמַיִם
עִם כּוֹכָבִים זֹהָרִים, מַעְלִיָּהם לַפְעָמִים
גַּם אֱלֹהִים. וּמַעַל כָּל אֱלֹהֵי הַיְתָה תְּלוּיָה
הַמִּשְׁכָּנֶתָא, כְּמוֹ חוֹר בְּאוֹזוֹן הַמָּאִים
לְבַלֵּעַ אוֹתָנוּ. וְרַק לְאֲבֹא הַיְתָה עֲבוּדָה
אֲמַתִּית וְאֵת כַּחַת הָעֵל לְסַגֵּר אֶת הַחוֹר
וּלְהַצִּיל אֶת כָּלָנוּ.

6.

אֶת עֲנֻשָּׁה שֶׁל אֲמָא קֶצֶב אֲבֹא,
וְנָתַן לָהּ לְשֹׁמֵר אֶת קֶצֶבֶת הַיְלָדִים.
כְּשִׁחְסָכָה לְמַצְרָכִים לְעוֹגָה, קִבְּלָנוּ
לְבֵית הַסֵּפֶר כְּרִיכִים מִלֶּחֶם אֶחָד
בְּמִקוֹם לְחֻמְנוּת רַכּוֹת. אֶת גִּירוֹת
יוֹם הַהֶלְדֶּת מַחֲזֹרְנִי, וּכְשִׁשְׁלִי הִגִּיעַ
הֵם כְּבָר הָיוּ קֶצֶרִים נוֹרָא.
אֲבֵל זֶה לֹא הִפְרִיעַ לִי,
דְּבַר לֹא הָיָה יָכוֹל לְהִפְרִיעַ לִי אֲזוֹ.

בְּקִשְׁתִּי בִּלְבַב עֲבוּדָה. דְּמִינָתִי אֵיךְ אֵלֶיךָ
לְבַנֵּק עִם סִלְסֵלָה מְקַפֶּת הָלָה וּמִלְאָה
מִזְמָנִים, וְאַחֲסֵל כָּל צֵל שֶׁל מִשְׁכָּנֶתָא.
אֵיךְ אֲדִלִּיק אֶת כָּל הַמְּנוֹרוֹת, וְנַעֲמֵד
כָּלָנוּ עִם אֲמָא בְּמִרְכַּז הַבֵּית וְנִתְפַּלֵּשׁ
בְּאוֹר.

את העוני פגשתי במכון ויצמן

הייתי סטודנטית, הוא הביט בי מבין
הדפים הגדולים של 'הארץ' על השלחן
בלאוני' ושאל אם הוא מכיר אותי
מאיפשהו. תמיד נמשכתי
למספרים, ותחת הכותרת "דוח העני",
אחרי הסבר קצר "קו העני מגדר
כמחצית ההכנסה החציונית", בקצה
"הכנסת סף לנפש תקנית", היה מספר,
ורק אז נפל לי האסימון – אנחנו מכירים
מהשכונה. כן, מקפת בדוקטורים שלכלם
נראית די בסדר, העתון היה מי שאבחנו
את מה שהיה לי – ילדות עניה. וכמו
מחלות ילדות אחרות, כמו אבעבועות
של הרוח, גם אחרי שהשלוניות
נספגות, עני משאיר נגיף רדום בגוף.

אולי עגנון אשם בזה שלא חברתי את
נקדות האין לקו עני, הוא והקבצנים שלו
וחכמת הנסתר שלהם שהיינו מנתחים
בתיכון. אצלי העני היה רגיל, כזה
שעובר מעל מחיר הלחם ומתחת
למחירו של החשמל, מחסור בחמר,
באנרגיה, שלא מוביל לשום שאר רוח.

עכשו אני עומדת בגדה השנייה של
הילדות, של קו העני, של היס, באולם
בן מאתים סטודנטים עם שכר למוד
בשוי בית ילדותי, ומרצה בשבחה של
החשיבה הכמותית, שאפשר להגדיר
ולמדד גם משגים מפשטים כמו שאיפה
או אינסוף. אני לא מספרת להם
שלפעמים החשוב הקשה ביותר הוא
אחד ועוד אחד, שהגדרה עשויה להיות
תרחיץ קלמין נגד גרוד לילדותה.

קניתי אבטיח מרובע במאה דולר

למרות שהמדריך היפני הזהיר שהם לא
מתוקים. אולי כי הקביות שבהן הם גדלים
הזכירו לי את מטת השלשת רבעי שתפסה
שני שלישים מחצי החדר בו גדלתי.
ובגלל שתמיד אמרו שיש לנו למה שאנחנו
באמת צריכים, נסיתי לשכנע את עצמי
שלא חסרים לי עשרים סנטימטרים במטה
כדי לזקוף את הראש.

מתברר שכמו נוזלים, כמו קלפות דקות,
גם עצמות רכות מקבלות את צורת הכלי,
ואת גדלה כך, עם הכפיפות הזאת.
לבתי קניתי מטת קוין סיזו.